

19.

Bölüm

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE NASIL YÖNETİLİYOR?

Mahcube ÇUBUKÇU¹

1. Pandemi sırasında sağlık yönetimleri hangi önlemleri almak zorundadır?
2. Birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık sistemlerinde COVID-19 tanılı hasta yönetiminde neler yapılmalıdır?
3. Komplike olmuş ve olmamış COVID-19 tanılı hastalarda tedavide neler yapılmalıdır?

GİRİŞ

Solunum rahatsızlığı olarak adlandırılan bu hastalık, 2019 Aralık ayının son günü, Çin’in Wuhan kentinde görülmeye başladı. Bu tarihten bir hafta sonra yeni tipte bir Koronavirüsün, bu hastalığın etkeni olduğu bildirildi. Bu hastalık COVID-19 olarak adlandırıldı. 2020 Şubat ayında bireyden bireye bulaşabilen bu hastalık, sosyal hayatta yakın temas nedeniyle hızlı yayılım gösterdi. COVID 19 pandemisinin tüm dünyada yaygınlaşmasına, yeterince karantina önlemleri alınmaması ve globalizasyonun rol oynadığı tespit edilmiştir (1).

DÜNYADA PANDEMİ YÖNETİMİ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Şubat 2020’de COVID-19 için stratejik hazırlık ve yanıt planı raporu yayınlamıştır (2). 10 Mart 2020’de DSÖ tarafından COVID-19, pandemi ilan edildi. 11 Mart 2020 itibarıyla 114 ülkede 118.000’den fazla hasta, 4291 ölüm olmuştur. DSÖ, 13 Mart 2020’de Avrupa’nın artık pan-

¹ Doç. Dr. Mahcube ÇUBUKÇU, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Bölümü, mahcube@gmail.com

Ülkelerin COVID-19 için farklı tanı kodlama sistemleri vardır. Ülkelerin test yapma stratejileri birbirinden farklıdır. Genel olarak COVID-19'dan şüphelenen vakalara test yapılmaktadır. Ülkeler arası maske kullanımı da farklılıklar göstermektedir. Bazı ülkeler, sadece kapalı alanlarda maske kullanım zorunluluğu, bazı ülkeler ise her yerde maske kullanım zorunluluğu getirmiştir (26).

SONUÇ

2019 yılında başlayan COVID-19 pandemisinde, 2020 Kasım sonu itibarıyla toplam bildirilen vaka sayısı 63.328.744, bildirilen ölüm sayısı ise 1.469.684 idi. Salgının hızı, Çin'de yavaşlarken, Amerika ve Avrupa kıtasında artmaktadır. Tüm dünyada spesifik bir tedavisi olmayan COVID-19 için kapalı ve kalabalık ortamlarda bulunulmamasına ve bireysel korunma yöntemlerini uygulayarak korunulmaya çalışılmaktadır. Ülkemizde temaslı taraması, bireysel koruyucu önlemler, tedavi hizmetleri ile sektörler arası iş birliğini güçlendirme çalışmaları uygulanmaktadır. Pandemi için gereken tüm tedbirler alınmaya çalışılmaktadır. Türkiye COVID-19 pandemisi için başarılı bir yönetim örneği göstermektedir.

KAYNAKLAR

1. Huang C, Wang Y, Li X et all. Clinical Features of Patients Infected with 2019 Novel Coronavirus in Wuhan, China. *The Lancet*, 2020;35:497-506. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30183-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30183-5).
2. WHO (2020). *COVID-19 Pandemic* (17.11.2020 tarihinde <https://www.who.int/publications-detail/strategicpreparedness-and-response-plan-for-the-newcoronavirus> adresinden ulaşılmıştır).
3. Şengül E, Ünal E. COVID-19 Salgınında Halk Sağlığı Yönetimi. *Med Res Rep*, 2020;3(1):162-171.
4. T.C SB (2020). *Current Situation in Turkey*. (01.05.2020 tarihinde <https://COVID19.saglik.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
5. Güreşçi M. COVID-19 Salgınında Türkiye'de Kriz Yönetimi İletişimi: T.C. Sağlık Bakanlığı. *ASEAD*, 2020;7(5):53-65.
6. Altınkaya Z. 2020 Koronavirüs Pandemisinde Sağlık Politikaları ve Neoliberalizm: İtalya Örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020;10(20):1-31.
7. Bavel J, Baicker K, Boggio P et all. Using Social and Behavioural Science to Support COVID-19 Pandemic Response. *Nat Hum Behav*, 2020;4(5):460-471. <https://doi.org/10.1038/s41562-020-0884-z>.
8. Aminzadeh M, Farrokhi M, Ebadi A et all. Hospital Management Preparedness Tools in Biological Events: A Scoping Review. *J Edu Health Promot*, 2019;8:234. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_473_19. eCollection2019.
9. Budak F, Korkmaz Ş. COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 2020;(1):62-79.
10. Ali I, Alharbi OML. COVID-19: Disease, Management, Treatment and Social Impact. *Sci Total Environ*, 2020; 728. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.138861>
11. Hacımustafaoğlu M, Enfeksiyon Hastalıkları Pratiğinde Salgın Tanımlanması. *J Pediatr Inf*, 2018;12(4):172-173.

12. Yücesan B, Özkan Ö. COVID-19 Pandemi Sürecinin Sağlık Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi. *Eurasian JHS*, 2020;3:134-139.
13. Bilgili MY. Merkezi Yönetim, Yerel Yönetim ve COVID-19 Salgını. *Turkish Studies*, 2020;15(6):219-235. <https://dx.doi.org/10.78727/TurkishStudies.44465>
14. T.C. SB (2020). *COVID-19 Bilgilendirme* (26.11.2020 tarihinde <https://www.saglik.gov.tr/TR,65907/toplum-bilimleri-kurulu-saglik-bakani-koca-baskanliginda-toplandi.html> adresinden ulaşılmıştır).
15. T.C. SB Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2020). *COVID-19 Rehberi 2020*.(19.11.2020 tarihinde https://COVID19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID_19_Rehberi.pdf adresinden ulaşılmıştır).
16. T.C SB (2020). *Günlük COVID-19 Tablosu* (13.12.2020 tarihinde <https://COVID19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html> adresinden ulaşılmıştır).
17. WHO (2020). *COVID-19 Pandemic* (13.12.2020 tarihinde <https://COVID19.who.int/region/emro/country/sy> adresinden ulaşılmıştır).
18. Çayır Y, Yılmaz TE (2020). Türkiye’de Aile Hekimliğinin Gelişimi. Özkara A, Tursun S, Demirel B, Kekilli M (ed). *Bütüncül Tıp Birinci Basamakta ve Aile Hekimliğinde Güncel Tanı-Tedavi* içinde (s.11-14) 1. baskı. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
19. Greenhalgh T, Koh GCH, Car J. COVID-19: A remote assessment in primary care. *BMJ*, 2020;368:m1182.
20. Samancı VM. Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri ve Pandemi Süreci. *Konuralp*, 2020;12(1):390-392.
21. TAHUD (2020). *Aile Sağlığı Merkezleri’nde COVID-19 Yönetimi* (30.11.2020 tarihinde <https://www.tahud.org.tr/news/view/asm-de-COVID-19-yonetimi-%28tahud-01-nisan-2020%29> adresinden ulaşılmıştır).
22. Ağalar C, Ozturk Engin D. Protective measures for COVID-19 for healthcare providers and laboratory personnel. *Turk J Med Sci*, 2020 50(SI-1): 578-584. <https://doi.org/10.3906/sag-2004-132>.
23. T.C SB (2020) *COVID-19 Rehberi*. (02. 12.2020 tarihinde <https://COVID19.saglik.gov.tr/Eklenti/39061/0/COVID-19rehberieriskinhastatedavisipdf.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
24. Ardıç, C. (2020). COVID-19 Pandemi Süreci. Turan Set (Ed.). *Aile Hekimliği ve COVID-19 Pandemisi* içinde (s.5-7) 1.baskı. Ankara. Türkiye Klinikleri.
25. Varol G, Tokuç B. COVID-19 Pandemisi ve Türkiye’de Tıp Eğitimi. *Namık Kemal Tıp Dergisi*, 2020;8(3):380-384. <https://doi.org/10.37696/nkjm.824818>.
26. T.C SB (2020) *COVID- 19 Bilgilendirme* (22.11.2020 tarihinde <https://www.saglik.gov.tr/TR,11693/duyurular.html> adresinden ulaşılmıştır).